

DR. OLÁH JÁNOS

főiskolai tanár

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kara

Szeged

Marcel Frydman: Televízió és agresszió

Az olvasó Puskás Gyöngyi egy újabb kitűnő fordítását veheti kézbe. Csak gratulálni lehet az 1993-ban Belgiumban megjelent nagy sikert aratott könyv kiválasztásához.

Marcel Frydman a Mons-Hainaut-i Egyetem (Belgium) professzora. Kutatómunkája kezdetben az oktatási módszerekre irányult, majd szociálpszichológiai problémák kezdtek érdekelni. Közel tíz évnyi kutatás után írta a *Televízió és agresszió* című munkáját, melyhez alapul tekintette a korábbi kutatásokat is: A. Bandura az utánzó magatartást vizsgálta, R. M. Liebert és R. A. Baron az erőszakos és semleges képsorok hatását hasonlította össze, S. Milgram kutatásai az antiszociális viselkedés utánzására terjedtek ki, L. Berkowitz a képernyőn megjelenő erőszak és frusztráció hatását kutatta, R. Lazarus és E. Alfert az erőszak hatása az érzelmi reakciókra problémával foglalkozott, G. Noble munkái a valós vagy fiktív erőszak: agresszivitás vagy szorongás témáját ölelték fel, R. S. Drabman és M. H. Thomas a néző toleranciáját tanulmányozta a valós agresszióval szemben; a szerző hivatkozott a katarziszelmélet kutatóinak megállapításaira, megadva a laboratóriumban végzett kísérletek kritikáját, foglalkozott a terepkutatások kérdéseivel is.

Könyvének aktualitását a következő megállapítás is bizonyíthatja: „Erőszakos világban élünk, és nem kérhetjük számon az újságírótól, hogy igyekezzen elkerülni vagy cenzúrázni a képernyőn feltűnő drámai aktualitásokat, mikor pontosan az a dolga, hogy a hiteles valóságról informálja a közönséget. Ha helytelenítjük is az erőszak túlzott jelenlétét számos televíziós adásban, az a véleményünk, hogy célszerűbb preventív módon cselekedni, azaz a nézőt gyermekkorától kezdve képezni. A nevelést nem alkalomszerűen, hanem szisztematikusan kell végezni, ezért nehéz elképzelnünk iskolai kereten kívül.”

Pierre Gordinne, a Belgyi Francia Közösség Médiatékájának igazgatója szerint a szerző az iskolai oktatás elé kitűzött új célokat tartotta szem előtt munkája során. A kritikai szellem kifejtése, az egyén emancipációja és autonóm személlyé válása – ezek legalapvetőbb célkitűzései. A több mint tíz évnyi kutatás során összegyűjtött adatok nyilvánvalóvá teszik a pedagógusok közvetlen érdekelttségét. Ha az olvasó fontolóra veszi az eredményeket és az elemzésükből levont következtetéseket, megismerkedik az adatok bemutatását követő, tovább finomítható programmal, lehetővé válik számára, hogy elkezdjen egy iskolai médiaprogramot. Ez a képzés a kép dekódolásával kezdődik, és elvezet – egyebek közt – a filmkészítési technikáig és nyelvezetig. Egy ilyen vállalkozás sürgőssége vitathatatlan egy olyan korban, amikor az egyénhez érkező informácók nagy része vizuális vagy audiovizuális.

A könyv külön érteke, hogy a szerző 5 oldalon sorolja fel a témával kapcsolatos angol és francia nyelvű szakirodalmat. A magyar nyelvű munkákra Száva Ilona, az utószó írója hívja fel a figyelmet, de csak a legfontosabbakra. Ezek: *Erdélyi Ibolya: A televízió a családban* (1988), *Vetró Ágnes: Egészségfejlesztés – környezetvédelem és egészségnevelés* (Szeged, 1992), *Kósa Éva–Vajda Zsuzsa: Szemben a képernyővel* (Eötvös József Kiadó).

Erdélyi írta: „a tv szabja meg az otthoni napirendet, beleszólhat a vacsora időpontjába, a tanulásba vagy a játéokra szánt időbe.” Vetró *Benjamin Spockot* idézi: „Abszolút kerülendő az erőszak

nézése a tévében... Mire az átlagos amerikai gyermek a 18. életévét eléri, már 18 ezer gyilkosságot látott a tévében.” Egyet lehet érteni Vetrő Ágnes azon soraival, melyek szerint társadalmi szinten kellene fellépni az erőszakos tévéadások ellen.

Munkájában a belgiumi szociálpszichológus olyan kísérletről számol be, amely a közös tévézést, a látottakra való felkészülést – a prevenciót – és a vizuális élmény feldolgozását tartja eredményesnek. Mindez a hazai kutatók számára is továbbgondolásra érdemes szempontokat kínálhat. A könyvet nagyon sok olvasó forgathatja haszonnal, mindazok, akik valamilyen formában érintettek a gyermekek nevelésében – gondozásában: gyermekorvosok, pszichológusok, pedagógusok, nevelők és szülők egyaránt.

A témával kapcsolatban az olvasó figyelmébe ajánljuk a Fordulópont [a Pont Kiadó kiadványa: H-1300 Budapest, Pf.: 215. Tel./fax: (36-1) 368-858] 1999/1. és 1999/5-6. számát, melyekben folyóiratnyi összeállítást szenteltek a témának.

PONT Kiadó, Bp. 1999, 125. o. 840 Ft.

*

Fodor László: Pszichopedagógiai szótár

Az OPKM 1977-ben jelentette meg a Többnyelvű Pedagógiai szakszótár c. könyvet, melyben dr. Arató Ferenc főszerkesztő írt a többnyelvű szakszótár műfajáról. Az ilyen könyvek különösen a XVI. századtól kettős célt szolgáltak: egyrészt oldották a nemzetközi tudományos életben a nyelvi kötöttségeket, másrészt segítették megismertetni a nemzeti tudományos eredményeket a világgal, s így hozzájárultak azok elterjedéséhez és elismertetéséhez. A magyar nyelv és ennek következtében a tudományos élet elszigeteltségét tekintve: a többnyelvű szakszótáraknak különös jelentőségük volt a kezdetektől fogva. A Calepinus-szótár 1585-ös bázeli kiadásában már szerepelt egyik nyelvként a magyar nyelv.

A legnemesebb hagyományokat követte Fodor László: Román-magyar pszichopedagógiai szótár c. munkája is, melyet az Editura Educatio Kiadó jelentetett meg Kolozsvárott (Cluj-Napoca) 1999-ben. A szakszótár 5700 román címszót tartalmaz a neveléstudomány, a pszichológia és a gyógypedagógia területéről. A szerkesztő kötetét elsősorban azoknak ajánlotta, akik valamilyen módon és szinten kapcsolatban állnak az intézményes oktatással, illetve a pedagógus mesterséggel, szakmával. A szakszótár főleg az erdélyi diákok számára készült, akik tanulmányaik alatt rendszeresen tanulmányozzák a román és magyar nyelvű szakirodalmat. Jó lenne, ha a szótárt használnák a hazai román nemzetiségű diákok is, valamint a Magyarországon tanuló romániai főiskolai, egyetemi hallgatók (legyenek akár erdélyiek, akár moldvaiak: csángók), ilyen szempontból nem lenne haszontalan biztosítani a magyarországi beszerzés lehetőségét is. A szótár azokat a gyakorló pedagógusokat is segíti (legyenek azok akár romániai magyarok, vagy magyarországi románok), akik folyamatos önképzésük során magyar és román pszichopedagógiai irodalmat olvasnak.

A szerkesztő a szótár legfontosabb feladatát abban látja, „hogy elősegítse a szakmai szövegek minél elmélyültebb megértését és elsajátítását, illetőleg megfelelő fordítását, valamint román és magyar irodalomra alapuló tanulmányok és dolgozatok elkészítését. Megítélésünk szerint munkánk bizonyos mértékben hozzá fog járulni a hazai (romániai) magyar pszichopedagógiai terminológia kikristályosodásához... a pálya szaknyelvezetének megszilárdulásához.”

A szótár címszavainak betűrendje a román ábécét követi. Amennyiben az adott címszónak a magyar nyelvben két vagy több jelentése van, azokat arab számokkal jelölték. A román kifejezések magyar nyelvű megfelelőjét mindig szakmai (s nem hétköznapi) szóhasználat függvényében olvashatjuk. Fodor László szerint a szakszavak jelentős része a hagyományos román-magyar szótárakban nem található meg, vagy ha megtalálható is, a megfelelő magyar nyelvű kifejezések a köznyelvből származnak. A szerkesztő szerint: „... tudatában vagyunk annak a ténynek, hogy szótárunkból szá-

mos fogalom kimaradt. Így tehát munkánkat, a későbbi kiadások viszonylatában, mindenképpen fejleszteni és tökéletesíteni szeretnénk...”

Fodor Lászlónak további jó munkát kívánunk, s biztosak vagyunk benne, hogy szakszótára több kiadásban is meg fog jelenni magyar-román résszel bővítve, mely jelentős segítséget nyújt a magyarországi olvasóknak is.

A könyv beszerzését feltétlenül javasoljuk a hazai román nemzetiségű iskolák tanári könyvtárai számára.

Editura Educatio Kiadó, Cluj-Napoca-Kolozsvár 1999, 100 p. ISBN 973 98879 02

DR. NAGY ANDOR JÓZSEF

főiskolai tanár

Eszterházy Károly Főiskola

Eger

Iskolaelméletek és iskolai élet

Az OKKER Kiadó gondozásában nemrég megjelent újabb Zrinszky-kötet mottóját Apáczai Csere János adja, aki szerint „az iskolára olyan nagy szükség van, és olyan sokféle a haszon, mely az iskolából származik, hogy vannak, sőt érzéketlennek kell lennie annak, aki ezt magától föl nem fogja, be nem látja.” Való igaz! Ahol felfogják és belátják az iskolák szükséges voltát, ott virágzik a kultúra, de még a gazdaság is.

A 2000. év, a millennium éve pedagógus napja közeledtén születtek ezek a sorok dr. Zrinszky László professzor, a neveléstudomány doktora könyvének megismerése közben. Néhány éve az 1000 éves magyar iskolára emlékeztünk. A szerény ünneplést követően jöttek a szürke hétköznapiak, halmozódtak a megoldásokat sürgető pedagógiai gondok.

A csökkenő hazai gyermeklétszám, az iskolák megszűnése, összevonása, a tanítási tartalom átalakítása, az egyre súlyosabb családi és társadalmi nevelési problémák... hazánk jelenét és jövőjét egyaránt befolyásolják.

Apáczai Csere János egyik székfoglalója az iskolák fölöttébb szükséges voltáról szolt, dr. Zrinszky László az iskolák nélkülözhetetlen voltáról ír. Apáczai klasszikussá vált gondolatait hány meg hány ország ismerte fel, ahol azóta jólét van, közbiztonság, pozitív jövőkép.

Zrinszky László professzor könyve „nem iskolatörténet, s nem is az iskoláról való gondolkodás, illetőleg az iskolakutatások kronológiailag vagy irányzatok szerint rendezett huszadik századi története. Azokat a nézeteket igyekszik áttekinteni, melyek a legnagyobb érdemleges hatást tették az iskoláról való mai – sokféle szabdalt, de bizonyos tendenciákat határozottan kirajzoló – felfogásunkra.”

Vajon milyen jelentősebb kérdésekre keresnek válaszokat az iskolaelméletek?

A sok-sok közül egyet emelnék ki.

„Kaszárnyaiskolát” vagy „tanulóközpontú” iskolát? Szigorú szabályozottságú iskolát, vagy olyat, amelyben jól érzik magukat a tanulók és a tanárok? Ugyanis „a közfelfogás szerint a ridegen kemény iskolai nevelés aktuálisan nehezen viselhető el, távlatokban azonban hatékony. Kérdés, így van-e valóban. Talán az az igaz, hogy minden az ’oldás és kötés’ tartalmán és ritmusán múlik? Vagy az – akár tanórai, akár azon kívüli – élmények színességén, erején? A pedagógusok szakmai hozzáértésén? Vagy karizmáján? A vezetés minőségén? A ’léggör’ sajátosságain?” A kérdések valósággal tudóznak elélni, ha e kötetet olvassuk.